

REDAKCIŅĒS KOLEGIJOS TRIBŪNA

(Nr.57)

Vytautas RADŽVILAS
Filosofas, Redkolegijos narys

SUJAUKTOS SĄVOKOS KAINA: PILIETINĖ AR PILIETIŠKA VISUOMENĖ? (X)

jektuojamo ir gaminamo žmogaus priešingybė ir alternatyva. Būtent šio idealo fone akivaizdžiausias išryškėja „naujojo žmogaus“ - iš troškinių medžiagos lipdomos savųjų aistrų nesugebančios savarankiškai kontroliuoti ir valdyti būtybės - gyvūnžmogiškas menkumas ir niekinumas.

Kitaip sakant, krikščionišką žmogaus idealą siekiama žūtbūt ištrinti iš šiuolaikinio žmogaus atminties ir vaizduotės todėl, kad jo šviesoje „naujasis žmogus“ negailestingai pasirodo esąs tuo, kas jis iš tikrųjų yra ir tegali būti - joks „antžmogis“, o tik apgailėtina žmogaus parodija ir karikatūra.

Elitas nuotr.

Koks svarbus krikščioniškas žmogaus paveikslas kaip puolimo taikyns visiems „naujojo žmogaus“ kūrėjams, gerai atskleidžia ypač akivaizdus rodiklis - prieš krikščionybę nukreiptos neapykantos mastas. Tokią neapykantą iš tiesų galima vadinti akla. Juk krikščionybė - religinis ir metafizinis Europos ir viso Vakarų pasaulio egzistavimo ir tapatumo pagrindas - yra puolama ir mėginama sunaikinti net didžiausia įmanoma, tai yra civilizacinės savižudybės kaina. Nukrikščionėjęs, o tiksliau - kryptingai per kelis pastaruosius šimtmečius nukrikščioninamas, Vakarų pasaulis smunka jo istorijoje neregėtu greičiu.

Būdamas jau beveik visiškai atkirstas nuo jo dvasinę savastį palaikančios krikščioniškos religijos šaltinio, jis sparčiai praranda ne tik anksčiau turėtą politinę galią, bet ir kultūrinį bei civilizacinį tapatumą. Maža to, nykstant krikščionybei menksta net pats Vakarų troškimas gyventi - valia būti ir išlikti tarp kitų,

šį pasaulį vis labiau spaudžiančių ir į istorijos užribį vis atviriau užsimojusių jį išstumti, civilizacijų.

Nykstančios valios būti požymių yra daug, o vienu ryškiausių laikytina Europą kamuojanti demografinė krizė, kalbant tiesmukiškiau - paprasčiausias europiečių išmirimas, savo kasmečiais mastais pranokstantis net didžiųjų karų laikotarpiams patirtas gyventojų prarastis.

Nepajėgianti laiduoti net fizinio savo tęstinumo ir išlikimo civilizacija lyg ir turėtų realistiškai įvertinti savo padėtį ir imtis skubių priemonių gelbėtis. Tačiau „atviros visuomenės“ ir „naujojo žmogaus“ kūrėjų ideologinis įkarštis daro juos aklius

padarinių yra tai, kad „atviroje visuomenėje“ pamažu ir nejučia vis stipriau ima veikti ir vis labiau įsitvirtina ne kur kitur, o būtent Džordžo Orvelo (George Orwell) niūriojoje knygoje „1984“ aprašytas totalitarinio valdymo principas „kas valdo praeitį, tas valdo ateitį“.

Juk „atviros visuomenės“ individas, jau priklausantis savo religinės šaknis ir metafizines šaknis sąmoningai nukirtinėjantį ir jas baigiantį pamiršti civilizacijai, ne tik yra apiplėšiamas ir nuskurdinamas kultūriškai, bet ir visapusiškai suluošinamas dvasiškai. Jam atlikus savišią dvasinę lobotomiją - iš jo sąmonės ištrynus milžiniškus kultūrinės ir istorinės atminties klodus - jis praranda pamatinius ir nepakeičiamus dvasinės ir civilizacinės savasties pradus, o su jais ir galimybę susikurti visavertę savojo asmens tapatybę.

Toks bešaknis individas su milžiniškomis „baltomis dėmėmis“ savo kultūrinėje ir istorinėje atmintyje jau sovietmečiu buvo pavadintas taikliu ir vaizdingu „mankurto“ vardu. Ta pati - mankurto - lemtis persekioja ir „modernėjantį“ Europos ir viso Vakarų pasaulio žmogų.

Nukrikščionėdamas ir išsižadėdamas savosios kilmės, jis nebepajėgia atpažinti savęs ir susivokti, kas iš tiesų esąs. Nebežinodamas, kas buvo praeityje, jis nežino, o ir negali žinoti, kas yra dabar, taip pat - ir

► Krikščionišką žmogaus idealą siekiama žūtbūt ištrinti iš šiuolaikinio žmogaus atminties ir vaizduotės

kas bus, arba galėtų tapti, ateityje. Taip nutinka todėl, kad jis nebeturi jo žmogiškai savivokai būtino atskaitos taško. Užmiršęs jo savasties antropologiniu branduoliu ir gyvenimo moraliniu kelrodžiu buvusį krikščionišką žmogaus paveikslą, jis paprasčiausiai nebeturi žmogiškumo etalono, su kuriuo galėtų save palyginti, ir mato, kuriuo galėtų save vertinti.

Save kaip žmogų atpažinti leidžiančio mato praradimas ir yra toji lemtinga individo virsmo „žmogiška medžiaga“ akimirka. Tokį virsmą patyrusių individų vaizdžiai galima palyginti su gūdžioje girioje pasiklydusiu ir kompasu neturintiu žmogumi, kuris akiai blaškosi spėliodamas, kuria kryptimi eiti toliau, ir desperatiškai viliasi, kad štai pasirodys iš aklavietės jį galintis išvesti gelbėtojas. O kai didžiausios nevilties valandą gelbėtojas tarsi nukrenta iš dangaus, nelaimėlis užmiršta bet kokį atsargumą ir yra pasiruošęs sekti paskui jį kad ir į pasaulio kraštą - net nepagalvodamas, kad nepažįstamasis jį galbūt

veda į dar didesnę tankmę, kur laukia pavojingų plėšikų gauja.

Šis kiek utruvuotas pavyzdys turėtų padėti lengviau suprasti, ką iš tiesų reiškia ir ko realiai verti su krikščionybe kovojančių „pažangos vėliavnešių“ patikinimai, kad, nusi-kratęs krikščioniškos religijos ir moralės pančių, modernus žmogus ne tik ištrūks iš „prietarų“ ir „stereotipų“ žabangų, bet taps visais atžvilgiais savarankiškas ir laisvas savojo gyvenimo ir asmens kūrėjas.

Iš pateikto pavyzdžio matyti, kad praradus kompasą ir pasiklydus bei pasimetus kelrodžio poreikis nedingsta. Priešingai - tik padidėja ir darosi toks stiprus, kad sunaikina jo ieškančio asmens paskutinius atsargumo ir išrankumo likučius. Todėl atsiveriančią dvasinę ir moralinę tuštumą tokiais atvejais visada užpildo abejotini - menkaverčiai ar net pavojingi - pakaitalai.

Atmetus per du tūkstantmečius patikrintą ir savo veiksmingumą įrodžiusį etinį mokymą, nukrikščionėjančioms visuomenėms belieka kliautis „naujos“ ir „aukštesnės“ moralės doktrinomis - tarybinio „Komunizmo statytojo moraliniu kodeksu“, liberaliuoju „Oksfordo manifestu“, nacionalsocialistiniu ir kitais be paliovos išradinėjamais ir tobulinamais „antžmogio moralę“ skelbiančiais ir garbstančiais moraliniais receptais.

Nėra paprastas sutapimas ir joks atsitiktinumas, kad visos tarpusavyje aršiai besigrumiančios įtakingiausios modernybės ideologijos ir jas įkūnijantys politiniai režimai - tarybinis komunizmas, vokiškasis nacionalsocializmas, įvairūs sekuliarūs nacionalizmai ir fašizmai bei liberalios vakarietiškos demokratijos - yra jaudinančiai vieningi bent jau vienu klausimu. Visi nuostabiai sutaria, kad būtina „išlaisvinti“ žmoniją iš krikščionybės.

Ši nuostata yra suprantama ir savaip logiška. Juk pastangos šitaip „išlaisvinti“ žmogų yra ne paprastas mėginimas pakeisti išorines - ekonomines, socialines ar politines - jo egzistavimo sąlygas. Beatodairiška ir visuotinė kova su krikščionybe, kai į bendrą frontą telkiasi net aršiausi ideologiniai priešai, išduoda už jų kivirčių ir kovų slypint pamatinę ir visus vienijantį bendrą tikslą.

Iš tikrųjų toji visuotinė kova yra „humanizmo“ ir „pažangos“ retorika dangstomi jau XVI a. prasidėję, o vėliau besikartojantys ir vis radikalesni bandymai pavergti žmogų pamatinėje ir giliausiose - metafizinėje ir antropologinėje - plotmėse sunaikinant pačią jo prigimtį ir esmę. Tai užmojis „išlaisvinti“ žmogų iš jo paties išplėšiant patį jo žmogišką savasties branduolį ir pagrindą - jį protinga, iš tiesų laisva ir moraliai atsakinga būtybe darančią dvasinę sielą. Bet ar krikščioniškas žmogaus paveikslas ir pagal jo gaires išsiskleidžiantį žmogaus sielą yra vienintelė klūtis, trukdanti įgyvendinti didingus „atviros visuomenės“ kūrėjų planus?